

Adı:	 Lisesi	Puan
Soyadı	2025- 2026 Eğitim Öğretim Yılı Demokrasi ve İnsan Hakları Dersi 1. Dönem 1. Yazılı	
Sınıfı:	No:	

Kapsam: 1. Ünite
SORULAR

- 1- "II. Friedrich, sarayının daha büyük olmasına engel olan değirmenin satın alınarak yıkılmasını emreder. (...) Kral, adamlarıyla değirmenin çok üstünde para vereceği haberini gönderse de, değirmenci teklifi reddeder. Bunun üzerine II. Friedrich, değirmencinin yüzüne kendisinin kral olduğunu, istese değirmeni para vermeden de elinden alabileceğini haykırır. Değirmenci, büyük bir soğukkanlılıkla (...) şu yanıtı verir: 'Ama unutmayın ki Berlin'de hâkimler var.' Hiçbir güç, hiçbir iktidar, kral dahi olsa adaletten üstün değildir!"

Bu metinde değirmencinin krala verdiği "Ama unutmayın ki Berlin'de hâkimler var." cevabı, demokrasinin hangi temel ilkesinin önemini vurgulamaktadır? Bu ilkeyi kısaca açıklayınız.

Bu cevap, Hukukun Üstünlüğü ilkesini vurgulamaktadır.

Hukukun üstünlüğü; yöneticiler (kral dahi olsa), kamu görevlileri ve tüm bireylerin keyfi hareket etmeyip hukuka (yasalara) bağlı olmaları demektir. Bu ilkeye göre, kimse yasalardan üstün değildir ve herkes yasalar karşısında eşittir. Değirmenci, kralın gücünün bile "Berlin'deki hâkimlerin" yani adaletin ve yasaların üstünde olmadığını belirtmiştir.

- 2- Demokrasinin temel ilkelerinden olan "Güçler Ayrılığı" prensibine göre, Türkiye'deki yönetim yapısını dikkate alarak aşağıdaki tabloda boş bırakılan (A), (B), (C) ve (D) bölümlerini doldurunuz.

Güç (Erk)	Türkiye'de Temsil Eden Kurum	Temel Görevi
Yasama	(A)	(B)
Yürütme	(C)	Yasaları uygulamak, devleti idare etmek
Yargı	Bağımsız Mahkemeler	(D)

- (A): Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)
- (B): Kanun (yasa) yapmak, değiştirmek veya kaldırmak.
- (C): Cumhurbaşkanı (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne göre)
- (D): Yasaları yorumlamak, uyuşmazlıkları çözmek ve adaleti sağlamak.

- 3- Aşağıda (A) sütununda verilen seçimin temel ilkelerini, (B) sütunundaki doğru açıklamalarıyla eşleştirerek (örn: 1-a, 2-b) şeklinde yazınız. (Bir açıklama boşta kalacaktır)

A - İlke	B - Açıklama
1. Genel Oy	a) Oyların sayım ve dökümünün aleni (açık) yapılmasıdır.
2. Gizli Oy	b) Herkesin yalnızca bir oya sahip olmasıdır.
3. Açık Sayım	c) Her vatandaşın hiçbir ayırım (servet, cinsiyet, ırk) yapılmaksızın oy verme hakkına sahip olmasıdır.
4. Eşit Oy	d) Oy verme işleminin kimsenin görmediği bir şekilde (gizli) yapılmasıdır.
	e) Seçmenlerin bizzat ve doğrudan oy kullanmasıdır.

Cevap:

- 1 - c
- 2 - d
- 3 - a
- 4 - b

(e şıkkı "Tek Dereceli Seçim" ilkesidir ve boşta kalır.)

- 4- Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) demokratik sistem içindeki temel işlevlerinden 2 tanesini yazınız.

Cevap:

1. Kamuoyu oluşturarak bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olurlar.
2. Katılımcı demokrasinin sağlanması için çalışırlar.
3. Bünyelerinde katılımcı kültürle yetişmiş, yönetim deneyimi edinen bireylerin yetişmesini sağlarlar.
4. Eğitim, sosyal refah gibi konularda projeler üreterek hükümet politikalarına alternatif sorumluluklar alırlar.

5- Yukarıdaki görselde "Eşitlik" ve "Adalet" kavramları temsil edilmektedir.

a) Görselde "Eşitlik" nasıl tasvir edilmiştir?

b) Görselde "Adalet" nasıl tasvir edilmiştir?

c) Bu görselden yola çıkarak, eşitlik ve adalet arasındaki farkı açıklayınız.

a) Eşitlik: Her üç bireye de (boy farklarına bakılmaksızın) aynı boyda (biret adet) kutu verilmiştir.

b) Adalet: Bireylerin ihtiyaçlarına (boylarına) göre kutular dağıtılmıştır. Kısa boylu olan iki kutu, orta boylu olan bir kutu alırken, uzun boylu olan hiç kutu almamıştır.

c) Fark: Görsele göre "eşitlik", herkese aynı imkanların sağlanmasıdır. Ancak "adalet", bireylerin farklı ihtiyaçlarını veya dezavantajlarını göz önünde bulundurarak, herkesin aynı sonuca (elmaları görebilme seviyesine) ulaşması için imkanların paylaşılmasıdır. Eşitlikte kaynaklar aynı, adalette ise sonuçların adil olması esastır.

6- "Bir ülkede yapılan seçimlerde A Partisi %51 oy alarak iktidara gelmiştir. İktidar partisi, 'Milli irade bizden yanadır' diyerek, azınlıkta kalan %49'luk kesimin taleplerini ve eleştirilerini dikkate almadan tüm kararları tek başına almaktadır. Muhalefet partileri ve sivil toplum kuruluşları ise bu durumun toplumsal uzlaşmayı zedelediğini savunmaktadır."

Bu metinde A Partisi'nin sergilediği yönetim anlayışı, "Çoğunlukçu" ve "Çoğulcu" demokrasi anlayışlarından hangisine daha yakındır? Neden?

Bu anlayış Çoğunlukçu (Majoritarian) demokrasi anlayışına yakındır.

Nedeni: Çünkü çoğunlukçu anlayış, %51 gibi bir çoğunluğun mutlak ve sınırsız üstünlüğünü temel alır. Metindeki A Partisi de, çoğunluğu aldığı için azınlığın (%49) taleplerini dikkate almamaktadır. Oysa "çoğulcu" anlayış, azınlıkta kalan farklı kesimlerin de düşüncelerinin yönetime yansımaları ve örgütlenme özgürlüğünü savunur.

7- Metne göre, muhalefet ve sivil toplum kuruluşlarının "toplumsal uzlaşma" vurgusu, demokrasinin temel değerlerinden en çok hangilerinin eksikliğine işaret etmektedir?

Cevap:

Bu durum en çok Hoşgörü ve Farklılıklara Saygı değerlerinin eksikliğine işaret etmektedir. Çünkü A Partisi, kendisi gibi düşünmeyen %49'luk kesimin farklı taleplerine ve görüşlerine saygı duymamakta ve onlara karşı anlayışlı (hoşgörülü) davranmamaktadır. Bu da toplumsal uzlaşmayı zedelemektedir.

8- "Demokrasi" ve "Cumhuriyet" kavramları sıkça birbiri yerine kullanılsa da aralarında temel bir fark vardır. Bu iki kavram arasındaki temel farkı açıklayınız.

Cevap:

Temel fark şudur: Cumhuriyet, bir rejim (devlet başkanı) seçilme şeklidir; egemenliğin halka ait olduğunu ve yöneticilerin (cumhurbaşkanı gibi) miras veya soyla değil, seçimle belirlendiğini ifade eder.

Demokrasi ise, seçilen bu hükümetin ülkeyi nasıl yöneteceğini tanımlayan bir yönetim modelidir; halkın yönetime katılımını, temel hak ve özgürlükleri, hukukun üstünlüğünü ve çoğulculuğu içerir.

Yani, bir ülke cumhuriyet olabilir (seçimle yönetici seçebilir) ama demokratik olmayabilir (seçilen yönetici hak ve özgürlükleri kısıtlayabilir).

9- Aşağıda "Yarı Doğrudan Demokrasi" araçları hakkında bilgi veren numaralı bir metin bulunmaktadır.

"(I) Yarı doğrudan demokrasi, temsili demokrasi ile doğrudan demokrasi arasında bir modeldir. (II) Bu modelde halk, referandum (halk oylaması) yoluyla meclisin kabul ettiği bir kanunu onaylayabilir veya reddedebilir. (III) Halk vetosu ise, mecliste kabul edilen bir yasanın yürürlüğe girmeden önce halk tarafından veto edilmesidir. (IV) Halk girişimi ise, belirli sayıda seçmenin parlamentoyu feshetme (dağıtma) hakkına sahip olmasıdır."

Yukarıdaki numaralı cümlelerden hangisi **yanlış** bilgi içermektedir? Yanlış olan cümlelerin doğrusunu yazınız.

Cevap:

- **Yanlış Cümle: (IV) numaralı cümledir.**
- **Doğrusu: (IV) Halk girişimi, belirli sayıda seçmenin parlamentoyu feshetmesi değil, parlamentoya yeni bir kanun teklifi verebilme hakkına sahip olmasıdır.**

10- İlk Çağ monarşilerinin çoğunun "teokratik" bir yönetim yapısına sahip olduğu belirtilmektedir. Teokratik bir yönetim anlayışı ile demokrasinin temel ilkelerinden biri olan "laiklik" ilkesi neden bir arada bulunamaz? Açıklayınız.

Cevap:

Bu iki anlayış bir arada bulunamaz çünkü:

Teokrasi, siyasi iktidarın gücünü Tanrı'dan aldığına inanılan ve yönetimin din kurallarına göre düzenlendiği bir sistemdir. Din adamları veya dini liderler siyasi gücü elinde tutar.

Laiklik ise, tam tersine, devlet ile din işlerinin ayrıldığı; devletin, din ve vicdan özgürlüğü konusunda yansız olduğu bir sistemdir. Laiklikte hukuk kuralları akla ve bilime dayanırken, teokraside dine dayanır. Bu zıtlık nedeniyle bir arada bulunmaları mümkün değildir.

11- Demokrasi kültürünün temelini oluşturan beş temel değeri yazınız.

Cevap:

1. Özgürlük
2. Eşitlik
3. Adalet

4. Hoşgörü

5. Farklılıklara Saygı

12- "Demokratik yönetimin en önemli göstergelerinden biri olan **hesap verebilirlik**, toplum düzeninin sağlanması için önemli bir mekanizmasıdır."

Yukarıdaki cümlede altı çizili olan "hesap verebilirlik" kavramını, bir devlet yönetimi (yönetici-vatandaş ilişkisi) bağlamında kısaca açıklayınız.

Hesap verebilirlik; yöneticilerin (hükümet, cumhurbaşkanı, kamu görevlileri vb.) yaptıkları eylem ve işlemlerden dolayı, kendileri dışında başka bir gruba (örneğin meclise veya doğrudan halka/vatandaşa) açıklama yapması, cevap

13- Türkiye'deki milletvekilliği seçim sisteminde "baraj uygulaması" yer almaktadır.

a) Bu uygulamanın ne anlama geldiğini açıklayınız.

b) Bu uygulamanın, demokratik "temsil" üzerindeki (olumlu ya da olumsuz) bir etkisini belirtiniz.

a) Baraj Uygulaması: Bir siyasi partinin, ülke genelindeki oyların belirli bir yüzdesini (%7) alamaması durumunda, milletvekili çıkaramamasıdır.

b) * Olumsuz Etkisi: Barajı geçemeyen (%7'nin altında kalan) partilere oy veren milyonlarca vatandaşın oyunun mecliste temsil edilmemesine, yani "temsilde adaletin" zayıflamasına neden olur.

*** Olumlu Etkisi: Çok küçük ve parçalı partilerin meclise girmesini engelleyerek mecliste "yönetimde istikrarın" sağlanmasına yardımcı olmayı amaçlar.**

14- Aşağıdaki diyalogu okuyunuz:

- **Ahmet:** "Mahallemizdeki parkın ışıkları yanmıyor ve akşamları güvensiz oluyor. Ama bu belediyenin işi, beni ilgilendirmez."
- **Elif:** "Olur mu? Bu hepimizi ilgilendirir. Sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkımız var. 'Demokratik vatandaş' olarak bu sorunun çözümü için ilgili kurumlara (belediyeye, muhtarlığa) başvurmalıyız."

Bu diyalogda, Elif'in tutumu "Demokratik Vatandaşlık Bilinci"ne neden daha uygundur? Açıklayınız.

Elif'in tutumu daha uygundur çünkü;

"Demokratik vatandaş", çevresinde olup bitenlere duyarlı olan, sorunların farkında olan ve bu sorunların çözümüne yönelik çalışmaların içinde yer alan kişidir. Ahmet, sorunu görmüş ama "beni ilgilendirmez" diyerek pasif kalmıştır. Elif ise, hem haklarının (güvenli çevre hakkı) farkındadır hem de bu hakkı korumak için sorumluluk alarak harekete geçmeyi (ilgili kurumlara başvurmayı) savunmaktadır. Bu, aktif ve sorumlu vatandaşlık bilincini gösterir.

15- Demokrasi kültürünün ilk öğrenildiği yerler aile ve okuldur . Aile içinde alınan kararlara (örneğin tatile nereye gidileceği) çocukların düşüncesinin de alınarak katılımının sağlanması, o çocuğun gelecekte "demokrasi kültürünü" benimsemesine nasıl bir katkı sağlar?

Aile içinde fikirleri alınan, görüşlerine saygı duyulan ve kararlara katılan çocuk;

- 1. Kendi fikirlerinin değerli olduğunu hisseder, özgüven kazanır.**
- 2. Başkalarının (anne-babasının) görüşlerine de saygı duymayı öğrenir.**
- 3. Farklı fikirlerin tartışılarak "ortak karar" (uzlaş) alınabileceğini deneyimler.**

Bu deneyimler, çocuğun ileride okulda ve toplumda da farklılıklara saygılı, katılımcı, eleştirel düşünebilen ve başkalarının haklarına saygılı bir birey olmasını sağlar. Yani demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak içselleştirir.

16- "Meclis Hükümeti Sistemi" ile "Parlamentar Sistem"i, "güçler ayrılığı" ilkesi bakımından karşılaştırınız.

- Meclis Hükümeti Sistemi: Bu sistemde "güçler birliğine" dayanır. Yasama ve yürütme yetkisi mecliste toplanmıştır. Meclis üstündür. Bu nedenle güçler ayrılığı yoktur veya çok zayıftır.**
- Parlamentar Sistemi: Bu sistemde "güçler ayrılığı ilkesi katı bir biçimde" uygulanır. Yasama görevi meclise aittir. Yürütme yetkisi ise başbakan, bakanlar kurulu ve cumhurbaşkanı aittir.**
- Sonuç: Meclis Hükümeti Sisteminde güçler birleşik, Parlamentar Sisteminde ise katı bir şekilde ayrılmıştır.**

17- Aşağıda Türkiye'deki mevcut "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" hakkında bilgi veren numaralı bir metin bulunmaktadır.

"(I) Türkiye, 2017 referandumu ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçmiştir. (II) Bu sistemde yürütme yetkisi cumhurbaşkanındadır ve cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından seçilir. (III) Kanun yapma gücü olan yasama yetkisi de tamamen cumhurbaşkanına devredilmiştir. (IV) Yargı yetkisi ise bağımsız mahkemelere aittir."

Yukarıdaki numaralı cümlelerden hangisi **yanlış** bilgi içermektedir? Yanlış olan cümlelerin doğrularını yazınız.

- Yanlış Cümle: (III) numaralı cümledir.**
- Doğrusu: (III) Kanun yapma gücü olan yasama yetkisi cumhurbaşkanına devredilmemiştir; yasama yetkisi TBMM'ye (Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne) aittir. (Cumhurbaşkanı sadece yürütmeye ilgili konularda kararname çıkarabilir).**

18- "Doğrudan Demokrasi" (Eski Atina'daki gibi) ile günümüzde yaygın olan "Temsilî Demokrasi" arasındaki temel farkı açıklayınız.

[tarihkursu.com](https://www.tarihkursu.com) Güncel ders slaytlarına ulaşmak için tıkla

- Doğrudan Demokrasi: Halkın (vatandaşların) egemenlik yetkisini *aracısız* olarak, bizzat kendisinin kullanmasıdır. Halk, agorada (meydanda) toplanarak kanunları doğrudan yapar ve kararları alırdı.
- Temsilî Demokrasi: Halkın, egemenlik hakkını kendi içinden seçtiği *temsilciler (milletvekilleri)* aracılığıyla kullanmasıdır. Halk adına kararları meclis (parlamento) alır.
- Temel Fark: Aradaki "temsilci"nin olup olmamasıdır.

İçeriklerin devamı için bize destek olabilirsiniz

Youtube abone olmak için: <https://www.youtube.com/@tarihkursu>

Pdf dosyalara ulaşabileceğiniz web sitemiz: <https://www.tarihkursu.com/>

Facebook sayfamız: https://www.facebook.com/tarihkursu?locale=tr_TR

instagram sayfamız: <https://www.instagram.com/tarihkursu/...>

- Yeni müfredata uygun
- Akıllı tahtalar ile % 100 uyumlu
- Her ünite için ayrı slayt
- Zorunlu dersler + Seçmeli dersler
- Tyt-Ayt kurs slaytları
- Zengin içerik

Güncel slaytlarımızı İncelediniz mi?

İşimiz Gücümüz Tarih

Slaytlarımıza ulaşmak için tıkla:

<https://tarihkursu.com/index.php/2024/08/29/2024-2025-guncel-tarih-dersi-slaytlari-ve-tyt-kurs-slaytlari/>